

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Dramatik i udvalg

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Dramatik i udvalg", i Heiberg, Johan Ludvig: *Dramatik i udvalg*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 588. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl04val-shoot-idm140721242213440/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Dramatik i udvalg

- Oehlschlägers »dramatiske Eventyr« *Fiskeren* (1816): »(...) overstrøget/Kun med en Fernis, ganske vaade,/Af Artighed og Levemaade.« (Oehlschläger, *Poetiske Skrifter* II, udg. af F. L. Liebenberg, 1857, s. 166). – *vonnöthen*: (ty.:) nødvendig.
- 112 *Dnæk*: (gebrokkent dansk:) træk. – *Zum Henker*: (ty.:) for pokker. – *Henker*: (ty.:) bøddel.
- 113 *toll* (ty.:) skat. – *Geh mir (...) weg*: (ty.:) forsvind ud af mit syn. – *der Knecht eines Stiefels*: (ty.:) støvlens tjener, ordspil på Stiefelknecht: støvleknægt. – *Allein das Schicksal*: (ty.:) Men skæbnen. – *Indessen*: (ty.:) ikke desto mindre. – *Seg en Condition*: søg ansættelse. – *Pantalon*: fast gammelmandsfigur i den ital. maskekomedie. – *brüger*: (germanisme) behøver, har brug for (ty.: brauchen). – *Reinald Underbarn*: titel på B. S. Ingemanns eventyrdrama fra 1816 (optr. i *Samlede Skrifter* I,3 = *Samlede dramatiske Digte* III, 1843, s. 1ff.), en romantisk version af eventyrtypen om den yngste broder, der indlægger sig fortjeneste, her ved at befri sine søstre fra deres kun overfladisk fra dyr forvandlede og derfor dømoniske ægtefæller og bortførere. – *tale (...)* *Forelleme og Lillieconvalleme*: nemlig i *Reinald Underbarnet* (se foreg. n.) hhv. »Andet Eventyr«, scenen »En anden Deel af den fortryllede Skov« (den i foreg. n. anf. udg. s. 85f.) og »Første Eventyr«, scenen »Den fortryllede Skov« (den i foreg. n. anf. udg. s. 29f.). – *raa organiske* *Natur*: naturelementer, der (som dyr og planter) er groet frem uden ophjælpning udefra. – *præparerede*: forarbejdede. – *organiske* *(e)*: stammede fra plante- el. dyreriget. – *Skal det (...)* *Gilde*: gl. dansk talemåde (Mau 2829), lad det blive udført fuldt ud.
- 114 *Manufaktur(vare)*: forindustriel produktionsform (med arbejdsdeling, på større værksted), især om tekstilfremstilling; *vare*: varer.
- 115 *Pension*: kostskole. – *Yndigheder, hvis (...)* *Blottelse*: konstruktionen er typisk for barokkens pretiøse el. »ziirlige« prosastil, der siden Holberg (fra hvis komedie *Barselstuen* den har fået navnet Else David Skolemesters-stil) har været anset for et symptom på opstyltet pedanteri. – *Instituter*: skolen.
- 116 *Mamsellen*: frøkenen. – *Hvordan skal jeg beskrive (...)* *jeg manglede*: citat fra Ingemanns *Värners poetiske Vandringer* (*Procne*, 1813, s. 129). – *Jeg havde seet (...)* *Phantom*: citat fra samme sted (se foreg. n.) (*Procne* 1813, s. 129f.), dog med de indlysende ændringer: Piger > Handsker, Underblomster > Underbørn, eller Himmel og Jord og min egen Tilværelse er et Phantom. > det skal Fanden tage mig være hende, eller ogsaa er min egen Tilværelse et Phantom. – *Arkadien*: landområde i Grækenland, hvortil antikkens kunstneriske og litterære